

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

вул. Шмідта, 4, м. Бердянськ, Запорізька обл. 71100
E-mail: rector@bdpu.org; www.bdpu.org

Тел. +38(06153) 3-62-44, факс +38(06153) 4-74-68
Код ЄДРПОУ 02125220

24.06.2016 № 57-01/686

На № _____ від _____

ВІДГУК

офіційного опонента

Лісіної Ларисі Олександрівни

на дисертаційну роботу Сокол Ірини Миколаївни

«Підготовка вчителів до використання квест - технології в системі

післядипломної освіти», подану до захисту на здобуття наукового

ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність обраної теми

Проблема підготовки вчителя до здійснення професійної діяльності є багатоаспектною і завжди залишатиметься актуальною для педагогічної науки. Особливо гостро вона постає в умовах реформування освіти. Одним з стратегічних напрямів розвитку якої визначено у відповідних нормотворчих документах (Концепція розвитку освіти України на період 2015–2025 років, Дорожня карта освітньої реформи (2015–2025 рр.), галузева Концепція розвитку неперервної педагогічної освіти тощо). Сьогодні вчитель відчуває нагальну потребу в удосконаленні своєї майстерності, оволодінні новими методами і технологіями навчання, що дозволить йому самореалізуватися як творчій особистості, досягти високого рівня професіоналізму.

Саме тому впровадження новітніх технологій навчання та розвитку, зокрема, навчальних квестів, займає провідне місце, оскільки фактично визначає механізм реалізації професійних якостей педагога, його здатності до задоволення освітніх потреб учнів на високому рівні. Тому обрана дисертанткою тема дослідження, особливо в контексті післядипломної педагогічної освіти, спрямована на розв'язання різнобічних аспектів порушеної проблеми, пошук шляхів вирішення якої є важливим і для педагогічної теорії, і для освітньої практики.

Підготовка вчителів до використання квест-технологій в сучасних умовах є одним з визначальних факторів формування компетентних педагогів, здатних до критичного осмислення дидактичних ситуацій і прийняття адекватних рішень щодо забезпечення якості освіти й досягнення найкращих результатів навчання. Саме це є одним з пріоритетних стратегічних завдань розвитку сучасної української освіти. Тому дослідження І.М. Сокол, метою якого є наукове обґрунтування комплексу організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування готовності вчителів до використання квест-технологій, а також їх методична реалізація в процесі післядипломної педагогічної освіти, є актуальним і своєчасним. У ньому автор на засадах провідних ідей педагогічної науки, з урахуванням реального стану освітньої практики запропонував шляхи розв'язання цієї актуальної проблеми на теоретичному рівні, а також знайшла і впровадила ефективні методичні підходи щодо підвищення педагогічної майстерності і культури вчителів у системі післядипломної освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертація І.М. Сокол має чітку структурну і логічну завершеність.

У першому розділі «Теоретичні основи дослідження підготовки вчителів до використання квест-технологій в системі післядипломної

освіти» визначено поняттєво-термінологічний апарат дослідження, чітко окреслено смислове поле базових і споріднених понять до категорії «застосування квест-технологій», розроблено класифікацію навчальних квестів за системними та інструментально-навчальними ознаками. На підставі аналізу різних тлумачень базових понять дослідження визначила сутність поняття «квест-технології», розкрила її характеристики, функції і виділила компоненти: спонукальний, орієнтувальний, виконавчий та контрольно-оцінювальний. Ірина Миколаївна відповідно до структури квест-технології визначила такі етапи її створення та реалізації: організаційно-підготовчий, змістовий (реалізаційний), результативний.

Позитивним у роботі є здійснений аналіз науково-педагогічної літератури, що дозволила автору дисертації обґрунтувати вимоги до вчителя і визначити структуру його готовності до використання квест-технології, яка інтегрує в собі мотиваційний, когнітивний, діяльнісний та особистісний компоненти і забезпечує успішність створення та впровадження педагогом освітніх квестів. Відповідно до визначених аспектів розроблено критерії та показники готовності вчителя до використання квест-технології.

На основі вивчення теорії та практики дисертантка робить висновок про відсутність в Україні системи цілеспрямованої підготовки вчителів до використання квест-технології в післядипломному освітньому процесі, закордонний досвід свідчить про існування різних форм та методів навчання педагогів.

У *другому розділі* «Організаційно-методичні засади підготовки вчителів до використання квест-технології в системі післядипломної освіти» здобувачкою обґрунтовано *організаційно-методичні засади* (формування готовності вчителів до використання квест-технології: орієнтація змісту післядипломної педагогічної освіти на формування готовності вчителів до використання квест-технології; формування

цілісного уявлення вчителів про квест-технологію шляхом занурення в освітнє квест-середовище; спрямування пізнавально-практичної діяльності вчителів на створення та реалізацію власних навчальних квестів) та наведено шляхи їх практичної реалізації.

Схвальною оцінкою заслуговує те, що для вирішення проблеми дослідження Іриною Миколаівною розроблено модель формування готовності вчителів до використання квест-технологій, яка відображає три взаємопов'язані простори – *цільовий, змістовно-організаційний, результативний*, ґрунтується на загальнодидактичних, андрагогічних і специфічних принципах та розкриває структурні і функціональні складові підготовки до такої діяльності, характерні зв'язки між її компонентами.

Дисертанткою встановлено, що критерій оцінювання якості підготовки вчителів до використання квест-технологій є інтегральним за формою й поєднує в собі показники сформованості мотиваційного, когнітивного, діяльнісного і особистісного компонентів.

У *третьому розділі* «Експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов формування готовності вчителя до використання квест-технологій в системі післядипломної освіти» дослідницею описано організацію та перебіг дослідно-експериментальної роботи, яка здійснювалась у чотири етапи: підготовчий, констатувальний, формувальний та контрольний.

За допомогою методів математичної статистики доведено, що запропонована модель формування готовності вчителя до використання квест-технологій спроможна забезпечити технологічну реальність концептуальної ідеї дослідження. Отримана статистично достовірні різниця рівнів готовності вчителів до використання квест-технологій експериментальних груп до та після впровадження формувальних заходів, а також визначена статистично достовірні різниця рівнів готовності вчителів експериментальних і контрольних груп, довели ефективність

цілісного уявлення вчителів про квест-технологію шляхом занурення в освітнє квест-середовище; спрямування пізнавально-практичної діяльності вчителів на створення та реалізацію власних навчальних квестів) та наведено шляхи їх практичної реалізації.

Схвальною оцінці заслуговує те, що для вирішення проблеми дослідження Іриною Миколаівною розроблено модель формування готовності вчителів до використання квест-технологій, яка відображає три взаємопов'язані простори – *цільовий, змістовно-організаційний, результативний*, ґрунтується на загальнодидактичних, андрагогічних і специфічних принципах та розкриває структурні і функціональні складові підготовки до такої діяльності, характерні зв'язки між її компонентами.

Дисертанткою встановлено, що критерій оцінювання якості підготовки вчителів до використання квест-технологій є інтегральним за формою й поєднує в собі показники сформованості мотиваційного, когнітивного, діяльнісного і особистісного компонентів.

У *третьому розділі* «Експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов формування готовності вчителя до використання квест-технологій в системі післядипломної освіти» дослідницею описано організацію та перебіг дослідно-експериментальної роботи, яка здійснювалась у чотири етапи: підготовчий, констатувальний, формувальний та контрольний.

За допомогою методів математичної статистики доведено, що запропонована модель формування готовності вчителя до використання квест-технологій спроможна забезпечити технологічну реальність концептуальної ідеї дослідження. Отримана статистично достовірні різниця рівнів готовності вчителів до використання квест-технологій експериментальних груп до та після впровадження формувальних заходів, а також визначена статистично достовірні різниця рівнів готовності вчителів експериментальних і контрольних груп, довели ефективність

розроблених і впроваджених організаційно-педагогічних заходів. Дані проведеного педагогічного експерименту підтвердили гіпотезу дисертаційного дослідження про те, що підготовка вчителів до використання квест-технологій у професійній діяльності набуває ефективності за умови впровадження системи організаційно-педагогічних умов у процес їх професійної підготовки в системі післядипломної педагогічної освіти.

Загальні висновки в цілому адекватно відображають зміст аналізованого дослідження.

Достовірність і новизна висновків і результатів

Достовірність дослідження обумовлюється ґрунтовним теоретичним аналізом розробленості проблеми. Науковий апарат дисертаційного дослідження сформульовано переконливо, що дозволило автору успішно здійснити науковий пошук у визначених напрямках – від дефінітивного наповнення понять і узагальнення світового досвіду підготовки вчителів до післядипломної освіти – до обґрунтування організаційно-педагогічних умов і розроблення концептуальної моделі формування в післядипломній освіті готовності вчителів до використання квест-технологій.

Заслугує на позитивну оцінку те, що у дисертації І.М. Сокол використано широкий спектр теоретичних та емпіричних методів дослідження завдяки яким вона змогла обґрунтувати та всебічно апробувати одержані результати, зробити узагальнені висновки про теоретичного і практичного значення проведеної роботи та надати ґрунтовні рекомендації щодо підготовки вчителів в системі післядипломної освіти до використання квест-технологій. Системні результати дисертаційного дослідження апробувалися на з'їездах науково-практичних конференцій і семінарах, що дало авторці змогу постійно уточнювати складові концептуальної моделі формування готовності вчителів до використання квест-технологій і робити системні

висновки. У цілому за авторськими методичними розробками працювали 5 закладів освіти, що вказує на достатнє впровадження результатів дисертаційного дослідження.

Загалом за темою дослідження дисертанткою опубліковано 22 наукові праці, з них 20 одноосібних, у тому числі 1 монографія (у співавторстві), 1 навчальний посібник, 12 статей у наукових фахових виданнях (11 – одноосібні) та 2 – у зарубіжних. За змістом і характером видання ці публікації повною мірою висвітлюють основні положення і результати дослідження і з ними мали змогу познайомитися науковці та фахівці.

Дисертація виконана на єдиній дисертаційній базі, що охоплює 308 найменувань, із них 14 – іноземних видань. Це дозволило автору здійснити наукову рефлексію різних аспектів проблеми та багатогранно розкрити тему дослідження, а також сприяти підвищенню ступеня обґрунтованості отриманих результатів. *Наукова новизна* визначається розробкою і апробацією комплексу організаційно-педагогічних умов, що забезпечують ефективність формування готовності вчителів до впровадження квест-технології шляхом спрямування їх інноваційно-практичної діяльності на створення та реалізацію власних навчальних квестів завдяки поєднанню різних форм і методів підготовки педагогів у міжкурсовий період їх післядипломної освіти.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження підтверджують створені й впроваджені дисертанткою авторські навчальні програми та навчально-методичне забезпечення курсів підвищення кваліфікації у навчальному процесі післядипломної педагогічної освіти (специуре «Основи впровадження квест-технології в освітній процес» у межах курсів підвищення кваліфікації; освітній веб-квест «Політання по лісищах», дистанційний специур «Теорія і практика впровадження квест-технології в освітній процес»), проблемний он-лайн семінар у міжкурсовий

період: система науково-методичної підтримки (очне та дистанційне консультуванням за допомогою сучасних ІКТ, створений авторський навчальний посібник, методичні матеріали, розміщені на методичному сайті «Quest» та Вікі-сторінці «Квест»).

Відповідність науковій спеціальності. Кандидатська дисертація І.М. Сокол «Підготовка вчителів до використання квест-технологій в системі післядипломної освіти» за метою, об'єктом, предметом, завданнями дослідження, теоретичним і практичним доробком відповідає науковій спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Загалом позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження І.М. Сокол, слід зауважити, що воно має такі **недоліки**.

1. Автором обрано досить широкий спектр методологічних підходів до розв'язання проблеми: системний, компетентісний, андрагогічний, акмеологічний, технологічний тощо. Невілі їх викрелення зустрічаються в тексті дисертації. Проте цілісної реалізації даних підходів в дослідженні не прослідковується.

2. Дослідження виграло б, якби автор розглянула теоретичні основи ігрових технологій, їх концептуальні основи, функції, підлягали орієнтації з метою виділити те загальне, що їх поєднує з квест-технологією, і в такий спосіб науково розкрила б зміст вишленого.

3. При визначенні рівнів готовності вчителів до використання квест-технологій дослідниця під час проведення експерименту загато їх узагальнила. На нашу думку, для більш точного виокремлення сформованості знань, умінь, навичок слухача необхідно виокремити ще один рівень – творчий. Крім того, за описаними показниками неможливо точно оцінити рівень готовності вчителя до використання квест-технологій, необхідно їх систематизувати, як при оцінюванні діяльності учнів під час реалізації квесту та самооцінюванні вчителем власної розробки квесту (Юдички А. С.).

4. Дуже перевантаженими виглядають розділи 2.2, 3.1, на нашу думку, малюнки зі скриншотами та ін. (рис. 3.1 – 3.18, 3.20), які містять додаткову інформацію і важко сприймаються в масштабі, бажано було б подати в додатках.

Висновок

Зваживши на актуальність обраної теми, наукову новизну здобутих результатів, практичне значення роботи, здійснені публікації, апробацію і впровадження результатів дослідження, можна зробити висновок, що в кандидатській дисертації І.М. Сокол на основі цілісного аналізу та різнобічних підходів до розв'язання проблеми підготовки вчителів до використання квест-технологій здійснено теоретико-методичне обґрунтування модернізації професійного навчання вчителів в умовах післядипломної педагогічної освіти, запропоновано концептуальну модель їх підготовки до використання квест-технологій, яка пройшла апробацію і впроваджена в різних закладах післядипломної педагогічної освіти.

Таким чином, дисертаційне дослідження Сокол Ірини Миколаївни «Підготовка вчителів до використання квест-технологій в системі післядипломної освіти» за актуальністю, науковою новизною і зробленим внеском у теорію і практику педагогіки відповідає вимогам до кандидатських дисертацій і здобувач заслуговує присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук,

професор, завідувач кафедри педагогіки

Бердянського державного

педагогічного університету

21 червня 2016 р.

Учений секретар БДПУ

Л.О. Лісіна

О. І. Попова

Підпис
засвідчую

Пр. факінес

В. М. Терещенкова